

hele Udvalget. Men jeg tillægger ganske vist ham kun en mindre Skyld, thi for hans Bedkommende er det i alt Fald kun en Nuance i Udtryksmaaden, som der kan være Tale om. Derimod tillægger jeg den ærede sidste Aaler en noget større Skyld, fordi han utvivlsomt fremsatte visse Ansøielser paa en Maade, som han sikkerlig selv ved nærmere Overveielse vil erkjende ikke var heldig. Jeg tænkte derfor paa igaar at søge at bringe Forhandlingen tilbage i det roligere Spor, som jeg følger mig overbevist om, at disse Forhold i alle Henseender opfordre til. Men jeg skal nu fatte mig ganske kort, da det Væsentligste af, hvad jeg havde tænkt paa at udtale, nylig og, som det forekommer mig, paa en heldig Maade er udtalt af det ærede Medlem for Aarhus (Sngerslev). Jeg skal indskrænke mig til at konstatere, at i det Mindste Forhandlingerne i Udvalget have baaret Brøget af, at vi i alt Væsentligt vare enige. Vi have været enige om, at der har fundet forskjellige uheldige Forhold Sted, som have givet Anledning til de fra Landbosforeningerne indsendte Andragender, og som ere af den Natur, at der er alvorlig Opfordring til at tage disse Forhold under Overveielse. Deri var saavel Mindretallet som Flextallet enigt, og dette finder sit tilstrækkelig tydelige Udtryk derved, at der enstemmig er foreslaaet en Indstilling til Ministeren om at tage disse Forhold under Overveielse, og hvis han, efter at have gjort det, maatte finde gyldig Grund dertil, da at fremkomme med Lovforslag til Rigsdagen. Denne Indstilling kunde man naturligvis ikke have gjort, naar man ikke var kommen til den Slutning, at her forelaa Noget, som efter Sagens Natur, og efter hvad der var oplyst, var en alvorlig Overveielse værd af de forskjellige Partier i Lovgivningsmagten. Naar vi ikke ere gaaede videre, er det, fordi det forekom os, at Opgaven, idetmindste foreløbig, var saa stor og betydningsfuld, at den ikke kunde løses af os eller løses af os saa afgjøvende og fuldstændig, at vi nu saae os istand til bestemt at udtale, hvad der maatte gjøres, eller maatte undlades. Jeg vil tilstaa, at jeg, da jeg saae det Vædringsforslag, som var stillet og nu i denne Forhandling er blevet anbefalet af det ærede Medlem for Thisted Amts 2den Valgkreds (Sagb), befandt mig noget i Forlegenhed med Hensyn til dets Forstaaelse, thi da jeg saae det foreligge, faldt det mig virkelig aldeles ikke ind, at der bag ved det laa en Opfattelse, som jeg ikke kunde billige, og jeg kunde derfor gjerne have stemt derfor, hvis det havde foreligget uden nogen bestemt Motivering; men idag kan jeg ganske sikkert sige, at jeg ikke vil kunne stemme for det efter den Begrundelse, som har fundet Sted fra det ærede Medlems Side. Jeg haaber ogsaa, at han efter nyere Overveielse vil finde det rigtigt at tage sit Forslag tilbage. Der har fremdeles i Udvalget været fuldstændig Enighed om, at der blandt de i Andragenderne fremsatte Krav vare visse, som vi ikke kunde

billige, fordi vi naturligvis Alle vare enige om, at der ikke burde foretages noget Lovgivningsværk paa dette Omraade, som ikke i samme Grad havde Lyendets og Husbondens Lærv for Die, og blandt Kravene er der utvivlsomt enkelte, som aabenbart ere stillede udelukkende fra Husbondens Standpunkt uden tilstrækkelig Overveielse af, hvad der fra Lyendets Standpunkt maa indvendes. Det eneste Punkt, hvor der i Udvalget har været nogen Forskjellighed i Opfattelsen, er Spørgsmaalet om, hvilken Betydning det kunde have, om enkelte Lyendespørgsmaal bleve gjort til offentlige Politisager fra at vare private Sager, og dernæst Spørgsmaalet, om det ikke tillige burde tages under alvorlig Overveielse, om man ikke burde paalægge den Husbond et Erstatningsansvar, der viddende tager et Lyende i sin Tjeneste, som er bundet ved en tidligere Kontrakt. Hvad begge disse Spørgsmaal angaar, skal jeg med Hensyn til min Opfattelse henvise til hvad der er udtalt igaar af det ærede Medlem for Københavns 1ste Valgkreds (Rimestad) og idag yderligere udtalt af det ærede Medlem for Aarhus (Sngerslev). Det maa ganske vist indrømmes, at der i en enkelt Henseende kan reises Indvending imod Tanken, men ligesom jeg tror, at den eneste grunde Indvending, man kan gjøre, er den, som er bleven fremdraget af den ærede Ordfører og maasse andre ærede Medlemmer, saaledes tror jeg ogsaa, at der vil kunne treffes Foranstaltninger, som ville kunne være betryggende imod den paagjældende Ulempe, saaledes som det ogsaa tilbids er berørt af det ærede Medlem for Aarhus. Sikker er det, at, skal der virkelig gjøres Noget, som virksomt skal forhindre enten en Kommissionær, som bliver betalt derfor, eller en uheldelig Husbonde fra at gjøre sig delagtig i utilbørlige Kontraktbrud fra Lyenders Side, som ikke agte deres Forpligtelse, maa det være gennem Gennemførelsen af Erstatningsansvar. Lør man ikke gaa dertil — det er muligt, at man tilsidt vil finde, at man ikke tør gaa dertil — er der i Lovgivningen ikke noget kraftigt Vaaben mod dette Onde. — Forøvrigt skal jeg gjerne slutte mig til de Udtalelser, som have villet gjøre gjældende, at det paa ingen Maade er muligt ad Lovgivningens Vej at gennemføre en grundig Forandring af Lyendesforholdene. Man kan ikke ved Lovgivningen forandre den Udvikling, som af andre Grunde finder Sted i Livet, og som hidrører fra den hele store økonomiske og sociale, jeg havde nær sagt Omvæltning, som har karakteriseret de sidste halvhundrede og heri Landet særlig de sidste femogtyve Aar. De gamle Tilstande kunne ikke føres tilbage ved Lovgivningen; det Enefte, som Lovgivningen kan tage sig af, er det rent kontraktlige Forhold, idet den tager sikrende Bestemmelser for, at dette saa vidt muligt opfyldes fra begge Sider.

Til disse saa Bemærkninger skal jeg, idet jeg væsentlig kan henholde mig til, hvad det